

In deze infofiche...

Iedere zomerdag spelen er zowat 50000 kinderen op de speelpleinen in Vlaanderen en Brussel, vaak onder begeleiding van minderjarige animatoren. Het is realistisch om aan te nemen dat sommige van hen slachtoffer zijn van kindermishandeling. Kindermishandeling en -verwaarlozing zijn alle situaties waarin **een minderjarige slachtoffer is van fysiek, psychisch of seksueel geweld**. Dat kan zowel passief als actief zijn.

Als animator of als (speelplein)werking hiermee omgaan is geen evidente kwestie. Het is belangrijk om rationeel te handelen en vooraf de gevolgen in te schatten van de stappen die je onderneemt. Wij zetten de mogelijke stappen op een rijtje op maat van het speelpleinwerk.

- De rol van de animator
- Ik maak me zorgen...
- De rol van de speelpleinverantwoordelijke
- Externe organisaties betrekken
- Een acute situatie
- Meldingsplicht en beroepsgeheim
- Een animator in opspraak
- Contactgegevens

De rol van de animator

De **eigenheid van speelpleinwerk als jeugdwerkvorm** maakt het allerminst evident om signalen op te pikken en ermee aan de slag te gaan. Het contact met ouders is vaak miniem. Bovendien bouwden de (jonge) animatoren minder snel een langdurige vertrouwensrelatie op omdat kinderen sporadisch komen en animatoren vaak wisselen.

Het vermoeden van kindermishandeling zal meestal ontstaan bij personen die dicht bij de kinderen staan: de animatoren. Kinderen vertellen meestal niet spontaan dat ze mishandeld of misbruikt worden. Meestal vang je als animator of als ploeg via andere wegen signalen op die je doen vermoeden dat een kind mishandeld wordt: blauwe plekken, kneuzingen, verwondingen, (ongewone) uitspraken van het kind, bang zijn om naar huis te gaan, gebrek aan hygiëne...

Signalen van kindermishandeling herkennen is een complexe zaak. Er zijn heel wat signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling, maar de aanwezigheid van die signalen betekent niet dat het sowieso om kindermishandeling gaat. Vele kunnen ook een andere oorzaak hebben.

<https://signalenkaart.nl/> biedt een overzicht van verschillende signalen per leeftijdsgroep die kunnen wijzen op een geval van kindermishandeling. De website biedt de mogelijkheid om op basis van de signalen een dossier samen te stellen waar je verder mee aan de slag kan.

Ik maak me zorgen...

Als een animator vermoedt dat het om kindermishandeling gaat, is het in elk geval aangewezen om dit discreet te bespreken met de speelpleinverantwoordelijke of een hoofdanimator. Tracht alle waarnemingen zo concreet en objectief mogelijk te beschrijven. De speelpleinverantwoordelijke kan vervolgens samen met de animator op zoek gaan naar bijkomende informatie om het vermoeden al dan niet kracht bij te zetten.

In de meeste gevallen is het niet noodzakelijk, noch wenselijk, om de hele speelpleinploeg in te lichten over het vermoeden van misbruik. Dergelijke informatie is zeer persoonlijk en blijft dus beter bij de animator en de verantwoordelijke. Als je weet hebt van animatoren in de ploeg die, via studies of dergelijke, ervaring hebben met zulke situaties, kan je deze wel raadplegen. Maar ga discreet te werk.

De rol van de speelpleinverantwoordelijke

Informatie vergaren

Zelfs als de animator aangeeft dat hij de situatie onder controle heeft, is het aangeraden om er een gedeelde verantwoordelijkheid van te maken. Blijf de animator in kwestie zeker betrekken, aangezien hij/zij de vertrouwenspersoon van het kind in kwestie is. Maar houd steeds de draagkracht van de animator in de gaten en aarzel niet om professionals in te schakelen.

Jeugdwerkers zijn geen hulpverleners!

Ga in gesprek met de animator waarbij het vermoeden van kindermishandeling ontstaan is. Maak een gedetailleerd overzicht van de observaties. Zorg voor een schriftelijke neerslag hiervan, bij voorkeur met vermelding van tijdstip van het voorval. Ga vervolgens in gesprek met het kind over zijn/haar welbevinden. Soms is het beter dat je dit over laat aan de animator, omdat hij dicht bij het kind staat. Zorg wel dat je hem in dit geval uitvoerig blijft ondersteunen. Deel je observaties met het kind en zeg dat je je zorgen maakt. Vraag of alles goed gaat met hem/haar. Bv: je bent zo stil de laatste tijd, ik maak me zorgen, scheelt er wat? Soms is het goed je af te zonderen op een rustig plekje, soms is net beter om tijdens het spelen het kind enkele vragen te stellen. Het kind voelt zich meer op zijn gemak, wat het praten vergemakkelijkt. Dat is een kwestie van aanvoelen.

Ga discreet om met de informatie die je verkrijgt. Als het gesprek de vermoedens bevestigt, benadruk dan wat je met de informatie zal doen. Maak tijdens dit gesprek geen beloftes die je niet kan nakomen. Beloof bijvoorbeeld niet dat je het niet zal doorvertellen. Maar geef wel ruimte voor de inbreng van het kind: wat ziet zij zitten en waarom?

Wees ook voorzichtig met het bevragen van andere betrokkenen als je geen vertrouwensrelatie met hen hebt (ouders, zussen/broers,...). Als er wel sprake is van een vertrouwensrelatie, kan je wel eens polsen naar het algemeen welbevinden, hun relatie met het kind, de thuissituatie,... Wees begripvol en gooi zeker niet met verwijten.

Een sterk vermoeden

Wanneer alle signalen het vermoeden versterken, is het tijd voor een volgende stap. Zoals gezegd zijn jeugdwerkers geen hulpverleners en zijn er een heleboel vaardigheden nodig om volgende stappen correct te nemen.

Uit De Marge ontwikkelde in 2011 een routekaart specifiek voor jeugdwerkers die aangeeft welke stappen je best achtereenvolgens neemt bij een vermoeden van kindermishandeling. Dit instrument biedt een kapstok om mee aan de slag te gaan. In het belang van het kind zal een speelpleinwerking in veel gevallen genoodzaakt zijn om **professionelen** van een **vertrouwenscentrum** in te schakelen. Dergelijke situaties overstijgen de draagkracht en de competenties van een jeugdwerker.

Betrekken van externe organisaties

De VDS raadt aan bij een sterk vermoeden van kindermishandeling aan te kloppen bij het **Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK)**. Zij kunnen jou de nodige handvaten aanreiken om in te schatten of jullie ongerustheid al dan niet gegrond is.

Bovendien zullen ze tips aanreiken en mogelijke oplossingen op een rijtje zetten om de situatie verder aan te pakken en op te volgen.

Advies vragen bij een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling doe je **in eerste instantie best anoniem**. Op die manier blijft de verantwoordelijkheid bij jezelf liggen. Als je de naam van het kind vermeldt, deel je de verantwoordelijkheid met het vertrouwenscentrum. Dat wil zeggen dat het centrum kan oordelen dat er dringend moet ingegrepen worden, ook al ben jij het daar niet mee eens. Zij bellen met de school, huisarts, CLB, gaan het gesprek aan met de ouders... Vanaf dan geef je de hele situatie uit handen. **Hun aanbod is vrijwillig en kosteloos, maar dus niet vrijblijvend!** Maak meteen duidelijk of je contact opneemt voor advies of voor een aangifte.

Probeer goed in te schatten wanneer het relevant is om de naam van een kind door te geven. Je kan als melder (schriftelijk, persoonlijk of telefonisch) vragen om anoniem te blijven. Maar als VK oordeelt dat het om een ernstige situatie gaat, is het, in het belang van het kind, niet aangewezen om anoniem te blijven. Vaak is de melder en zijn verhaal cruciaal om verdere stappen te ondernemen en het proces op gang te zetten. Men zal steeds vragen je **identiteit als melder** kenbaar te maken.

Het is **af te raden om contact op te nemen met de politie**. De politie zal steeds een proces-verbaal opmaken dat verstrekkende juridische gevolgen kan hebben. Win dus eerst advies in alvorens deze weg in te slaan!

Een acute situatie

Enkel bij **acute gevaarsituaties** bel je de politie en andere hulpdiensten!

Kindermishandeling *Hoe als animator omgaan bij het vermoeden van kindermishandeling?*

Update 2019 - Wauter Temmerman

Een situatie is acuut als er geen tijd is voor overleg en meteen actie ondernomen moet worden. Een kind dat je vertelt dat het al 5 jaar misbruikt wordt, is uiteraard ernstig, maar niet acuut. Een ouder die zijn kind afranselt voor de speelpleinpoort en dreigt de controle te verliezen wel.

Besef goed dat zodra je de hulpdiensten worden gebeld, het parket Jeugdzaken wordt verwittigd, alsook een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK). Vanaf dat moment wordt een (gerechtelijk) onderzoek ingesteld en ook hier geef je alles uit handen! **Eén telefoontje kan dus verregaande gevolgen hebben!**

Meldingsplicht en discretieplicht ... hoe zit dat nu?!

Ben je als animator verplicht om actie te ondernemen als je een vermoeden hebt van kindermishandeling? Mag je vertrouwelijke informatie door spelen naar anderen, ook als je weet dat de persoon in kwestie je in vertrouwen genomen heeft?

Er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen meldingsplicht en beroepsgeheim.

meldingsplicht of burgerlijke aangifteplicht

Als blijkt dat je vermoeden groot genoeg is om aan te nemen dat kind onrecht wordt aangedaan of in nood verkeerd, heb je als burger **de plicht** om dit door te geven. Zoals je ook verplicht ben om een misdrijf te melden als je getuige bent. Als je dat niet doet, pleeg je schuldig verzuim. Je hoeft niet meteen de politie op te bellen, maar je moet wel kunnen aantonen dat je er alles aan gedaan hebt om de persoon in nood te helpen, hetzij door zélf hulp te bieden, hetzij door de hulp van anderen in te schakelen. Dat is een morele plicht, hoewel het nalaten ervan niet strafrechtelijk vervolgbaar is.

Discretieplicht

Jeugdwerk valt niet onder het beroepsgeheim, maar je hebt als animator of speelpleinverantwoordelijk wel discretieplicht. Dit wil zeggen dat je de vertrouwelijke informatie niet moedwillig misbruikt of doorgeeft aan derden. Geef enkel de noodzakelijke informatie door aan de verantwoordelijke of de betrokkenen. Wie de discretieplicht schendt, kan in uiterste geval strafrechtelijk veroordeeld worden.

Een vertrouwensrelatie opbouwen met kinderen, jongeren en/of ouders is echter wel belangrijk. We beschermen deze vertrouwensrelatie door de belofte om vertrouwelijke informatie niet zomaar door te geven aan derden. Er is wel sprake van een **discretieplicht**. Het is in het belang van de betrokken kinderen dat je als animator altijd discreet omgaat met vertrouwelijke informatie.

Evenwichtsoefening met onze vertrouwensrelatie

Zoals hierboven al aangegeven vinden we, het jeugdwerk, het opbouwen van een vertrouwensrelatie met kinderen, jongeren en/of ouders wel heel belangrijk. We beschermen deze vertrouwensrelatie door de belofte om vertrouwelijke informatie niet zomaar door te geven aan derden. Als we het nodig vinden om vertrouwelijke informatie te delen, betrekken we hierbij de personen in kwestie of vragen we hun toestemming, liefst voor je de info deelt. Leg uitvoerig uit waarom je actie moet ondernemen en bewaak de veiligheid en het welbevinden van het kind.

Er zijn situaties waarbij toestemming vragen niet wenselijk of mogelijk is. Dan mag - na overleg met de speelpleinverantwoordelijke - er gehandeld worden zonder toestemming te vragen.

Een animator in opspraak

Wat als de rollen plots omkeren en een animator op je speelplein wordt aangeklaagd wegens kindermishandeling? Iemand is pas schuldig als dat ook bewezen is, maar je kan het uiteraard niet maken in functie van je speelpleinimago om een animator die aangeklaagd wordt nog langer als begeleiding in te schakelen. Ook niet als die aanklacht komt voor een mogelijk misdrijf buiten het speelplein.

Het beste is om de betrokken animator uit te nodigen voor een persoonlijk gesprek waarin je vertelt dat je hem omwille van die reden **én zonder zelf een oordeel te vellen** tijdelijk buiten de werking plaatst. Sowieso als animator bij de kinderen, maar vanuit de VDS raden we aan om de animator ook buiten de jaarwerking te plaatsen tot zolang de zaak hangende is.

Blijkt de animator in kwestie schuldig, spreekt het voor zich dat hij niet opnieuw aan de slag gaat. Maar zelfs wanneer hij onschuldig is, moet er samen bekeken worden in hoeverre de animator weer aan de slag kan op het speelplein zonder het imago van het speelplein daarbij te schaden. Voor een heleboel mensen blijft het 'die animator die betrokken was bij ...'

Wanneer je iemand in je werking tijdelijk on hold zet, moet je daar uiteraard ook **de ploeg van op de hoogte brengen**. Bespreek vooraf met de animator die aangeklaagd wordt, hoe je dit zult meedelen en welke boodschap je geeft. Misschien heeft hij de behoefte om het zelf toe te lichten of is hij net heel blij dat jij als verantwoordelijke die taak opneemt. Op een ploegvergadering leg je de situatie uit zoals ze is, eerlijk en zonder een oordeel te vellen. Je benadrukt **het belang van de hele werking** bij de genomen beslissing. Niets vertellen zorgt voor roddels en maakt het vaak erger.

Als je weet dat de animator ook elders actief is op een werking met kinderen, is het aangeraden om deze werking op de hoogte te brengen. Hetzij rechtstreeks of onrechtstreeks via een tussenkanaal (bv. een koepelorganisatie). **Waakzaamheid** is aan de orde!

Contactgegevens

Meer info omtrent jeugdwerk en kindermishandeling;

www.uitdemarge.be www.kindermishandeling.be

gratis nummer: 1712

Vertrouwenscentra kindermishandeling

Vertrouwenscentrum Antwerpen

Prof. Claraplein 1 - 2018 Antwerpen

Telefoon: 0032 (0)3 230 41 90

E-mail: info@vkantwerpen.be

Vertrouwenscentrum Mechelen

Maurits Sabbestraat 119
2800 Mechelen
Telefoon: 0032 (0)15 20 21 31

Vertrouwenscentrum Turnhout

Koningin Astridlaan 54
2300 Turnhout
Telefoon: 00321 (0)14 42 22 03

Vertrouwenscentrum Oost-Vlaanderen

Brugsesteenweg 274 A
9000 Gent
Telefoon 0032 (0)9 216 73 30
Email: info@vkgent.be

Vertrouwenscentrum Brussel

Adres: Sainctelettesquare 17
1000 brussel
Telefoon: 0032 (0)2 669 40 50
info@vkbrussel.be

Vertrouwenscentrum Vlaams-Brabant

Justus Lipsiusstraat 71
3000 Leuven
0032 (0)16301730
info@vkvlaamsbrabant.be

Vertrouwenscentrum Limburg

Boerenkrijgsingel 30
3500 Hasselt
0032 (0)11 27 46 72
info@vklimburg.be

Vertrouwenscentrum West-Vlaanderen

Blankenbergse steenweg 112
8000 Brugge
032(0)80097079
info@vertrouwenscentrumwvl.be

Besluit

Kindermishandeling is en blijft een heel gevoelige kwestie. Probeer hoe dan ook niet de ridder/redder in nood te zijn. Bij vermoedens is discretie altijd op zijn plaats. Probeer de vermoedens te staven met observaties en feiten en roep op tijd de juiste hulp in.